

22 Δεκεμβρίου, 1994

(ΠΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ,
ΑΡΤΕΜΗΣ, Δ/στές)

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Εφεσείουσα,

v.

ΛΩΡΗ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ (Αρ. 2),

Εφεσίβλητου.

(Υπόμνημα Αρ. 286).

5 **Συνταγματικό Δίκαιο** — **Σύνταγμα Άρθρο 113.2** — **Εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα** — **Κατά πόσο περιορίζουν τις εξουσίες του Δικαστηρίου να εξετάζει σ' οποιοδήποτε στάδιο της δίκης θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου βάσει του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος.**

Συνταγματικό Δίκαιο — **Σύνταγμα Άρθρο 35** — **Αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών για αποτελεσματική διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.**

10 **Ανθρώπινα Δικαιώματα** — **Δικαίωμα για διάγνωση ποινικής ευθύνης κατηγορουμένου εντός ευλόγου χρόνου** — **Άρθρο 30.2 του Συντάγματος.**

15 Ο κατηγορούμενος αφού αρνήθηκε ενοχή σε κατηγορίες πλαστογραφίας, κυκλοφορίας πλαστού εγγράφου, ψευδείς λογαριασμούς και απόσπαση χρημάτων με ψευδείς παραστάσεις, υπέβαλε ότι η δίωξή του διενεργείται έξω από τα χρονικά πλαίσια που καθορίζει το άρθρο 30.2 του Συντάγματος για τη διάγνωση ποινικής ευθύνης και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προχωρήσει. Η κατηγορούσα αρχή έθεσε θέμα "εξουσίας ή δικαιοδοσίας" του Δικαστηρίου να επιληφθεί του θέματος που ήγειρε ο κατηγορούμενος. Το 20 Κακουργιοδικείο αποφάνθηκε ότι είχε δικαιοδοσία να εξετάσει στο στάδιο εκείνο της δίκης το θέμα που εγέρθηκε. Ο Γενικός Εισαγγελέας ζήτησε όπως επιφυλαχθεί βάσει του Άρθρου 148(1) του περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 155, το νομικό ερώτημα 25 "κατά πόσο ενόψει του άρθρου 113.2 του Συντάγματος, το Μόνιμο Κακουργιοδικείο δύναται στο παρόν στάδιο της διαδικασίας να επιληφθεί ένστασης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 30.2 του Συντάγματος με ενδεχόμενο να σταματήσει την εκδίκαση της υπόθεσης και να απαλλάξει τον κατηγορούμενο.

Εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα προβλήθηκε ο ισχυρισμός

ότι οι εξουσίες που του παρέχει το Άρθρο 113.2 του Συντάγματος, αποκλείουν την εξέταση οποιοδήποτε θέματος από το Δικαστήριο που άπτεται της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου έξω από το πλαίσιο της τελικής ετυμηγορίας του Δικαστηρίου.

Εκ μέρους του κατηγορουμένου έγινε αναφορά στο άρθρο 35⁵ του Συντάγματος και υποβλήθηκε ότι οι θέσεις του Γενικού Εισαγγελέα προσκρούουν στις διατάξεις του άρθρου αυτού του Συντάγματος.

Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι:

1. Δεν υπάρχει προηγούμενο στην Αγγλία ή στην Κύπρο που να υποστηρίζει τη θέση ότι η άσκηση δίωξης από το Γενικό Εισαγγελέα περιορίζει με οποιοδήποτε τρόπο την κυριαρχία του ποινικού δικαστηρίου στη διεξαγωγή της ποινικής δίκης σύμφωνα με τον περί Ποινικής Δικονομίας Νόμο Κεφ. 155 και τη σύμφυτη εξουσία του να ρυθμίζει την ενώπιόν του διαδικασία. 15

2. Οι εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα βάσει του άρθρου 113.2 του Συντάγματος, δεν του παρέχουν οποιοδήποτε λόγο στον καθορισμό της διαδικασίας κατά τη δίκη, ούτε περιορίζουν την εξουσία του Δικαστηρίου να εξετάζει, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, παράπονα και παραβιάσεις των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει το Άρθρο 20 30.2 σ' οποιοδήποτε στάδιο της δίκης το κρίνει επιβεβλημένο.

3. Το Άρθρο 113.2 του Συντάγματος δεν περιορίζει ούτε δημιουργεί οποιοδήποτε κάλυμμα στην εξέταση του τεθέντος θέματος στο στάδιο που έχει τεθεί.

*Η απάντηση στο νομικό ερώτημα 25
που επιφυλάχθηκε είναι καταφατική.*

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Ευσταθίου ν Αστυνομίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 294·

Βίκτωρος ν Χριστοδούλου (1992) 1 Α.Α.Δ. 512·

Γρηγορίου ν Τραπέζης Κύπρου Λτδ. (1992) 1 Α.Α.Δ. 1222· 30

Μακρή ν Χατζηνεαγγέλου. Πολ. εφέσεις ημερ. 14.4.1993·

Αγγελή ν Ηλία & Άλλων Πολ. έφεση ημερ. 30.12.1993·

Καυκαρής ν Δημοκρατίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 203·

Έλληνας ν Δημοκρατίας (1989) 2 Α.Α.Δ. 149·

Αστυνομία ν Φάντη & Άλλων (1994) 2 Α.Α.Δ. 160· 35

Χεορφοντος ν The Republic 2 R.S.C.C. 89·

Gouriet ν Union of Post Office Workers AC [1978] 435·

Bell ν D.P.P. of Jamaica [1985] AC 937·

Central Criminal Court ex parte Randle & Pottle [1991] Crim. L.R. 551·

5 *Police ν Athienitis (1983) 2 C.L.R. 194·*

Γενικός Εισαγγελέας ν Λαζαρίδη & Άλλου (1992) 2 Α.Α.Δ. 8.

Νομικό Ερώτημα.

10 Νομικό ερώτημα με το οποίο ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ζητά γνωμάτευση από το Ανώτατο Δικαστήριο κατά πόσο, ενόψει των προνοιών του άρθρου 113.2 του Συντάγματος το Μόνιμο Κακουργιοδικείο μπορεί να επιληφθεί ένστασης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 30.2 του Συντάγματος με ενδεχόμενο να αποφανθεί ότι δεν θα προχωρήσει η εκδίκαση της υπόθεσης και να
15 απαλλάξει τον κατηγορούμενο.

Γλ. Χατζηπέτρου, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τη Κυπριακή Δημοκρατία.

Χρ. Τριανταφυλλίδης, για τον κατηγορούμενο.

20 ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Γ. Μ. Πιχής.

ΠΙΚΗΣ, Δ. : Εναντίον του Λώρη Ηρακλέους απαγγέθηκαν οι ακόλουθες κατηγορίες ενώπιον του Κακουργιοδικείου :

A. Πλαστογραφία.

25 B. Κυκλοφορία πλαστού εγγράφου.

Γ. Ψευδείς Λογαριασμοί. Και,

Δ. Απόσπαση χρημάτων με ψευδείς παραστάσεις.

Ο κατηγορούμενος αρνήθηκε ενοχή.

Μετά την απάντηση στις κατηγορίες, ο κατηγορούμενος υπέβαλε ότι η δίωξη του διενεργείται έξω από τα χρονικά πλαίσια που καθορίζει το Σύνταγμα (εύλογος χρόνος) για τη διάγνωση της ποινικής του ευθύνης και επομένως δεν 5
μπορεί να προχωρήσει με επακόλουθο την απαλλαγή του.

Το Δικαστήριο έκρινε ορθό να προβεί στην εξέταση του θέματος στο στάδιο που είχε εγερθεί, βάσει παραδεκτών γεγονότων ως προς τα χρονικά πλαίσια μέσα στα οποία ασκήθηκε και προωθήθηκε η δίωξη. Αφού άκουσε τις δι΄ 10
στάμενες εισηγήσεις της Κατηγορίας και της Υπεράσπισης ως προς το αναφυσθέν θέμα, επεφύλαξε την απόφασή του. Πριν την έκδοση της απόφασης η Κατηγορούσα Αρχή έθεσε θέμα "δικαιοδοσίας ή εξουσίας" του Δικαστηρίου να 15
επιληφθεί της ένστασης της υπεράσπισης. Μετά την απόφαση του Κακουργιοδικείου ότι είχε "δικαιοδοσία και εξουσία" να εξετάσει το εγερθέν θέμα στο στάδιο που τέ- 20
θηκε, ο Γενικός Εισαγγελέας ζήτησε όπως επιφυλαχθεί και το Δικαστήριο επεφύλαξε, βάσει του Άρθρου 148(1) του περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου - ΚΕΦ. 155 το ακόλου-
θο νομικό ερώτημα για τη γνωμάτευση του Ανωτάτου Δι-
καστηρίου :

"Κατά πόσο, ενόψει των προνοιών του άρθρου 113.2 του Συντάγματος, το Μόνιμο Κακουργιοδικείο δύναται στο παρόν στάδιο της διαδικασίας να επιληφθεί έν- 25
στασης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 30.2 του Συντάγματος με ενδεχόμενο να αποφανθεί ότι δεν θα προχωρήσει η εκδίκαση της υπόθεσης και να απαλλάξει τον κατηγορούμενο."

Το επιφυλαχθέν θέμα αφορά αποκλειστικά τις επιπτώ- 30
σεις και τις συνέπειες που ενέχουν οι εξουσίες που παρεχονται στο Γενικό Εισαγγελέα από το Άρθρο 113.2 του Συντάγματος, στις εξουσίες του ποινικού δικαστηρίου να ρυθμίζει την ενώπιόν του διαδικασία και να εξετάζει, εφό- 35
σον το κρίνει πρέπον, παράπονα για παραβιάσεις του Άρ-
θρου 30.2 του Συντάγματος και, συγκεκριμένα, παράπονα

- για καθυστερήσεις που τείνουν να εκτρέψουν τη διαπίσ-
 σωση της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου έξω από
 το συνταγματικό πλαίσιο. Δεν καλούμεθα να εξετάσουμε
 τις επιπτώσεις που συνεπάγεται παρέκλιση από τις διατά-
 5 ξεις του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος ούτε τις εξουσίες
 του δικαστηρίου, γενικά, να επιλαμβάνεται θεμάτων που
 άπτονται των συνταγματικών δικαιωμάτων του κατηγο-
 ρουμένου και το στάδιο στο οποίο μπορεί να εξεταστούν
 [Ως προς τα δικαιώματα που κατοχυρώνει το Άρθρο 30.2
 10 και τις συνέπειες από την παραβίασή τους, διαφωτιστικές
 είναι (μεταξύ άλλων) οι αποφάσεις *Ευσταθίου ν. Αστυνομίας* (1990) 2 Α.Α.Δ. σ. 294. *Βίκτωρος ν. Χριστοδούλου*
 (1992) 1 Α.Α.Δ. 512, *Γρηγορίου ν. Τραπέζης Κύπρου Λτδ.*
 (1992) 1 Α.Α.Δ. 1222, *Μακρή ν. Χατζηνεαγγέλου* (Πολιτι-
 15 κές Εφέσεις 8334, 8336, 14.4.93). *Αγγελή ν. Ηλία κ.α.* (Πο-
 λιτική Έφεση 8082, 30.12.93). *Καυκαρής ν. Δημοκρατίας*
 (1990) 2 Α.Α.Δ. 203 και *Έλληνας ν. Δημοκρατίας* (1989) 2
 Α.Α.Δ. 149].

Το ερώτημα που καλούμεθα ν' απαντήσουμε επικε-
 20 ντρώνεται στις εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα, βάσει
 του Άρθρου 113.2 του Συντάγματος και αν αυτές επιβάλ-
 λουν οποιουδήποτε περιορισμούς ως προς το στάδιο της
 ποινικής δίκης κατά το οποίο ισχυρισμοί για παραβιάσεις
 του Άρθρου 30.2 μπορεί να εξεταστούν.

25 Στην πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτά-
 του Δικαστηρίου [*Αστυνομία ν. Φάντη κ.ά.* - Ν.Ε. 290,
 (1994) 2 Α.Α.Δ. 160], επισημαίνεται: "Συμμεριζόμαστε την
 άποψη ότι μπορεί να εγερθεί ζήτημα ενώπιον οποιουδήπο-
 τε Δικαστηρίου που να αφορά στη δίκαιη δίκη, και διάφο-
 30 ρα άλλα, όπως επιτρέπει ο νόμος και το Σύνταγμα. ...". Το
 Δικαστήριο δεν επεκτάθηκε σε περαιτέρω διερεύνηση του
 θέματος εφόσον έκρινε ότι το επίδικο θέμα περιοριζόταν
 στις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στην ποινική ευθύνη
 του κατηγορουμένου δυσμενή δημοσιεύματα.

35 Η εισήγηση του κ. Χατζηπέτρου, εκ μέρους του Γενι-
 κού Εισαγγελέα, όπως την έχουμε αντιληφθεί και μπορεί

να συνοψισθεί, είναι ότι η θέση του Γενικού Εισαγγελέα στο νομικό μας σύστημα και ειδικά οι εξουσίες που του παρέχει το Άρθρο 113.2 του Συντάγματος, αποκλείουν την εξέταση (από το ποινικό δικαστήριο) οποιουδήποτε θέματος που άπτεται της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου έξω από το πλαίσιο της τελικής ετυμηγορίας του δικαστηρίου διότι αυτό θα συνιστούσε επέμβαση με το συνταγματικό δικαίωμα του Γενικού Εισαγγελέα να προβαίνει στη δίωξη κατηγορουμένου. Έκαμε αναφορά στις πρόνοιες του Άρθρου 113.2 του Συντάγματος και στη *Xenophontos v. The Republic*, 2 R.S.C.C. 89, όπου εξετάστηκε η φύση των αποφάσεων του Γενικού Εισαγγελέα. Στην υπόθεση εκείνη κρίθηκε ότι οι αποφάσεις του Γενικού Εισαγγελέα για την ποινική δίωξη ατόμου συναρτώνται με τη δικαστική διαδικασία και για το λόγο αυτό δεν υπόκεινται στον αναθεωρητικό έλεγχο που προβλέπεται από το Άρθρο 146 του Συντάγματος. Αναφορά έκαμε επίσης στις εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα στην Αγγλία, σε σχέση με ποινικές διώξεις, όπως εξηγούνται σε σειρά δικαστικών αποφάσεων [βλ. μεταξύ άλλων, *Gourlet v. Union of Post Office Workers AC* [1978] 435, 487. *Bell v. D.P.P. of Jamaica* [1985] AC 937 και *Central Criminal Court, ex parte Randle & Pottle* [1991] Crim. L.R. 551]. Δεν υπάρχει προηγούμενο στην Αγγλία ή στην Κύπρο που να υποστηρίζει τη θέση ότι η άσκηση δίωξης από το Γενικό Εισαγγελέα περιορίζει με οποιοδήποτε τρόπο την κυριαρχία του ποινικού δικαστηρίου στη διεξαγωγή της ποινικής δίκης σύμφωνα με τον περί Ποινικής Δικονομίας Νόμο - ΚΕΦ. 155 και τη σύμφυτη εξουσία του να ρυθμίζει την ενώπιόν του διαδικασία.

Ο κ. Τριανταφυλλίδης, εκ μέρους του κατηγορουμένου, έκαμε ειδική αναφορά στο Άρθρο 35 του Συντάγματος το οποίο εναποθέτει στις δικαστικές αρχές την προστασία, μέσα στα όρια της αρμοδιότητάς τους, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου (Μέρος II του Συντάγματος) και υπέβαλε ότι οι θέσεις που προβλήθηκαν από την άλλη πλευρά προσκρούουν στις διατάξεις του άρθρου αυτού του Συντάγματος. Οποιοσδήποτε περιορισμός, εισηγήθηκε, στην εξουσία του δικαστηρίου να εξετά-

- ζει εφόσον το κρίνει αναγκαίο, σ' οποιοδήποτε στάδιο της δίκης, ισχυρισμούς για παραβιάσεις των διατάξεων του Άρθρου 30.2, θα ήταν αντίθετος με το συνταγματικό καθήκον της Δικαστικής Εξουσίας να μεριμνά για την αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από το Μέρος ΙΙ του Συντάγματος. Ως προς το κείμενο του Άρθρου 113.2 του Συντάγματος, υποστήριξε ότι οι εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα δεν εκτείνονται πέραν εκείνων που ρητά καθορίζονται "... να κινή, διεξαγωγή, επιλαμβάνηται και συνεχίσει ή διακόψει οιαδήποτε διαδικασία ή διατάσσει δίωξιν καθ' οιονδήποτε προσώπου εν τη Δημοκρατία δι' οιονδήποτε αδίκημα ...".

- Το ερώτημα, επαναλαμβάνουμε, που πρέπει ν' απαντήσουμε αφορά αποκλειστικά το Άρθρο 113.2 και αν οι πρόνοιές του περιορίζουν τις εξουσίες του ποινικού δικαστηρίου ως προς το στάδιο της δίκης κατά το οποίο ισχυρισμοί για παραβιάσεις των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, βάσει του Άρθρου 30.2, μπορεί να εξεταστούν.

- Οι εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα βάσει του Άρθρου 113.2, δεν του παρέχουν οποιοδήποτε λόγο στον καθορισμό της διαδικασίας κατά τη δίκη. Η ανάμιξη του Γενικού Εισαγγελέα στην ποινική δίκη είτε διότι άσκησε τη δίωξη ή και ως δημόσιου κατηγορούμενου κατά τη δίκη, δεν περιορίζει την κυριαρχία του δικαστηρίου στη διαδικασία η οποία ακολουθείται και δεν εισάγει οποιοσδήποτε περιορισμούς στην εξουσία του Δικαστηρίου να εξετάζει, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, παράπονα για παραβιάσεις των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει το Άρθρο 30.2 σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης το κρίνει επιβεβλημένο. Το Άρθρο 35 του Συντάγματος εναποθέτει στις δικαστικές αρχές την αποτελεσματική διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Οι αρμοδιότητές τους (των δικαστικών αρχών) εκτείνονται, όπως είναι αυτονόητο, στη διεξαγωγή της δίκης, περιλαμβανομένης της διαδικασίας που ακολουθείται για την αποτελεσματική διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην άσκηση των συνταγματικών του αρμοδιοτή-

των, ο Γενικός Εισαγγελέας δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο [βλ. *Police v. Athienitis* (1983) 2 C.L.R. 194]. Τα όρια όμως των αρμοδιοτήτων του δεν επεκτείνονται πέραν εκείνων που του παρέχει το Άρθρο 113.2 και ο νόμος [βλ. σε σχέση με το δικαίωμα έφεσης *Γενικός Εισαγγελέας ν. Λαζαρίδη κ.α* (1992) 2 Α.Α.Δ. 8. Θα ήταν εν πάση περιπτώσει παράδοξο, δοθείσας της φύσης του λειτουργήματός του, αν παρεχόταν οποιαδήποτε εξουσία στο Γενικό Εισαγγελέα που θα περιόριζε τις εξουσίες του δικαστηρίου να εξετάζει, στο στάδιο που κρίνει επιβεβλημένο, θέματα που άπτονται της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου. Στην ποινική δίκη ο Γενικός Εισαγγελέας (και οι εκπρόσωποί του) υπέχει ρόλο δημόσιου κατηγορούμενου και εκπροσωπεί τη μια από τις δύο πλευρές που αντιπαράσσονται στο πλαίσιο του δικαιοσύνης μας συστήματος, ενώπιον του δικαστηρίου με αντίστοιχους ρόλους για τη διάγνωση της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου.

Συμπεραίνουμε ότι το Άρθρο 113.2 του Συντάγματος δεν περιορίζει τις εξουσίες του δικαστηρίου να εξετάζει σ' οποιοδήποτε στάδιο της δίκης θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου βάσει του Άρθρου 30.2 του Συντάγματος. Εφόσον εκ του λόγου του Άρθρου 113.2 δεν επιβάλλονται περιορισμοί στο στάδιο της ποινικής δίκης στο οποίο μπορεί να εξεταστούν ενστάσεις του κατηγορουμένου για παραβιάσεις των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει το Άρθρο 30.2, η απάντηση στο τεθέν ερώτημα είναι καταφατική. Το Άρθρο 113.2 δεν περιορίζει ούτε δημιουργεί οποιοδήποτε κώλυμα στην εξέταση του τεθέντος θέματος στο στάδιο που είχε τεθεί.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι καταφατική.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι καταφατική.